

ПРОЦЕС РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ІЗ ЗАСУДЖЕНОЮ ОСОБОЮ

ЖУРАВЕЛЬ Олег Євгенович - кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільно-правових дисциплін Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

**УДК: 347.9
DOI 10.32782/EP.2023.2.16**

У статті приділено увагу питанню про розірвання шлюбу за заявою будь-кого з подружжя, якщо один з нього засуджений до позбавлення волі.

Інститут шлюбних відносин є одним із найдавніших правових інститутів. При цьому з кожним роком шлюб піддається все більшій законодавчій регламентації, незважаючи на те, що ця сфера відносин дуже інтимна і консервативна.

На сьогодні в Україні згідно зі статистичними даними, оприлюдненими Міністерством юстиції України, за 2020 рік було зареєстровано 229 тисяч шлюбів. Однак цей показник стосовно кількості шлюбів у 2021 році зменшився аж на 20 тисяч, а у 2022 – ще на 10 тисяч. Тобто відсоток реєстрації шлюбів в Україні падає. Натомість зростає кількість заяв про припинення шлюбу.

Цікавим прикладом є приклад, коли дружина бажає розірвати шлюб із чоловіком, який засуджений до позбавлення волі і відбуває покарання та навпаки.

Ключові слова: шлюб, подружжя, розірвання шлюбу, засуджена особа, заява про розірвання шлюбу.

Постановка проблеми

Засуджена особа, як і будь-яка людина, права якої охороняються Конституцією України та іншими нормативними актами, особи, засуджені до позбавлення волі, мають право на сім'ю, на шлюб, на підтримання родинних зв'язків та на розлучення тощо. Це є невідчужуване немайнове право. При

цьому, повсякчасно виникають проблеми з реалізацією таких прав у місцях позбавлення волі.

Аналіз публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми

Питання розірвання шлюбу було і залишається одним із найактуальніших як у науці, так і в сімейному праві кожної країни світу. Вивченням цієї тематики займалися безліч учених. Насамперед, це представники дореволюційного періоду, такі як Д.І. Майєр, Г.Ф. Шершеневич. Потім аналізовану проблему вивчали юристи радянської доби, до яких можна віднести Є.М. Ворожейкіна, Ю.А.Корольова, Г.К. Матвєєва, А.І. Пергамент, Н.В. Рабинович, В.П. Шахматова та інших.

Мета цієї роботи полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу теоретичних положень та чинного законодавства, з'ясувати порядок розгляду справ про розірвання шлюбу за заявою будь-кого з подружжя, якщо один з нього засуджений до позбавлення волі.

Виклад основного матеріалу

Нині в Україні та в усьому світі шлюб посідає перше і основне місце серед підстав створення сім'ї. Як показує практичний досвід, навіть спорідненість не завжди є такою безумовною основою, як шлюб, а також потребує додаткових ознак через спільне проживання та ведення спільного господарства.

З 2022 року поняття шлюбу закріплено на законодавчому рівні у Сімейному кодексі України (далі – СК України), що є новелою в українському законодавстві, оскільки до цього поняття шлюбу не було визначені в радянському кодексі. Так, відповідно до статті 21 СК шлюбом є сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований у державному органі реєстрації актів цивільного стану [12]. У свою чергу, поняття сімейного союзу, яке використовується у визначенні, включає спрямованість на створення сім'ї та породження прав і обов'язків подружжя. Проте в цьому вислові відсутні такі ознаки, як свобода, рівність, добровільність, а також не вказано, що на його підставі виникають права та обов'язки подружжя.

Незважаючи на те, що законодавчо врегульовано розуміння поняття «шлюб» у теорії сімейного права, питання правової природи шлюбу залишається актуальним і невирішеним. Оскільки багато правознавців по-своєму трактують це поняття, це призводить до неоднакового розуміння сутності «шлюбу», його правової природи та ознак. Одні вчені таке поняття трактують з «духовного боку», а інші тільки як правове явище в суспільстві.

У розуміння поняття «шлюб» деякі автори включають мету – продовження роду людського, тобто народження і виховання дітей. Отже, шлюб – це визнана законом і заснована на любові духовна і тілесна спільність чоловіка та жінки, яка забезпечує народження та виховання дітей [4, с.112].

На жаль, сімейні союзи з кожним роком стають слабшими, адже відсоток розлучень збільшується щороку, це зумовлено впливом сучасного часу, адже саме зараз у всьому світі великого значення набуває думка: «шлюб лише до того часу, доки чоловік і дружина щасливі», і, на нашу думку, це правильно. Тому існує таке правове явище, як розлучення і яке закріплено на законодавчому рівні.

Розірвання шлюбу є однією з підстав припинення шлюбу (ч. 2 ст. 104 СК України [11]), яке здійснюється органом РАЦС або судом. Той чи інший порядок розірвання шлюбу передбачений СК України залежно від обставин і не може бути визначений волевиявленням сторін. Розірвання шлюбу

є результатом вольових дій подружжя або одного з них, спрямованих на припинення шлюбних відносин у випадках, передбачених законом, і здійснюється в судовому або адміністративному порядку [3, с. 83-84].

Розірвання шлюбу в РАЦСі (так звана адміністративна процедура) за загальним правилом відбувається за таких умов:

1) подружжя має право подати спільну заяву про розірвання шлюбу;

2) подружжя не має дітей;

3) актовий запис про розірвання шлюбу складається органом РАЦС після спливу одного місяця з дня подання такої заяви, якщо її не було відкликано;

4) при цьому органами РАЦСу не з'ясовано причини розірвання шлюбу;

5) органом РАЦСу не вжито заходів до примирення подружжя.

Процедура розірвання шлюбу судом у порядку окремого провадження відбувається за таких умов:

1) подання подружжям спільної заяви про розірвання шлюбу;

2) подружжя має дітей.

Однак, крім спільної заяви, подружжя має надати суду письмовий договір, який передбачатиме такі умови щодо дітей:

1) з ким із подружжя проживатимуть діти;

2) яку участь у забезпеченні умов їх життя братиме той із батьків, хто проживатиме окремо;

3) а також умови реалізації права на особисте виховання дітей;

4) подружжя також подає до суду договір про розмір аліментів на дитину, який має бути нотаріально посвідчений.

Проте в літературі зазначається, що якщо батьки уклали т. зв. «угоди про розірвання шлюбу», тобто досягли згоди щодо утримання дитини, судовий порядок розгляду цієї категорії справ не є обов'язковим [2, с. 112].

Особливостями судочинства в порядку окремого провадження є:

1) суд не з'ясовує причини розірвання шлюбу;

2) суд не вживає заходів до примирення подружжя;

3) перевірка судом відповідності умов договору інтересам дитини, а також упевне-

ність у тому, що умови договору не порушують засад рівності їх майнових та особистих прав як батьків дитини. ;

4) суд приймає рішення про розірвання шлюбу після закінчення одного місяця з дня подання заяви;

5) у разі відмови одного з подружжя від розірвання шлюбу та відкликання заяви або незгоди з умовами договору суд відмовляє у розірванні шлюбу в порядку окремого провадження.

Як зазначає А. І. Сафончик: «... при розірванні шлюбу за взаємною згодою подружжя, яке має спільних дітей, роль суду в принципі така ж, як і роль органу РАЦСу, оскільки він не має права вимагати від подружжя спільних дітей, з'ясувати причину розірвання шлюбу, вжити заходів до примирення подружжя або будь-яким чином втручатися в їх особисте життя, тобто суд не має права відмовити в розірванні шлюбу, якщо про це заявлять обидва з подружжя. Крім того, суд може відмовити у розірванні шлюбу, якщо буде встановлено фіктивність такого розірвання» [10, с. 74].

У разі відсутності згоди один із подружжя має право подати позов про розірвання шлюбу. У цьому випадку:

1) суд з'ясовує фактичні спорідненості подружжя;

2) суд з'ясовує справжні причини позову про розірвання шлюбу;

3) вжиття судом заходів до примирення подружжя, якщо це не суперечить моральним засадам суспільства;

4) суд, встановивши відсутність підстав для розірвання шлюбу, постановляє рішення про відмову в позові про розірвання шлюбу і, навпаки, за наявності таких підстав розриває шлюб;

5) якщо суд дійде висновку, що шлюб підлягає розірванню, він зобов'язаний у разі необхідності вжити заходів для захисту інтересів дітей;

6) врахування судом наявності малолітньої дитини, дитини-інваліда та інших обставин життя подружжя;

7) суд розглядає справу протягом розумного строку, але не більше двох місяців з дня відкриття провадження у справі;

8) водночас згідно з Постановою Пленуму Верховного Суду України від 21 грудня

2007 року № 11 «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділу спільного майна подружжя» [7], суд повинен забезпечити участь у суді обох сторін.

Сімейне законодавство не містить переліку підстав (причин) розірвання шлюбу. Відповідно до статті 112 СК України шлюб припиняється, якщо буде встановлено, що подальше життя подружжя і збереження шлюбу суперечило б інтересам одного з них, інтересам їхніх дітей, які є істотним.

У науковій літературі немає єдиної точки зору щодо законодавчого встановлення переліку причин (підстав) розірвання шлюбу, оскільки справжні причини та мотиви розірвання шлюбу неможливо втиснути в якісь рамки [13, с. 121].

Деякі вчені вважають, що «... такий перелік дав би уявлення про те, які обставини мають значення для визначення неможливості збереження шлюбу. Наявність такого списку виключала б звернення до суду з різних незначних підстав. У цьому сенсі список повинен носити профілактичний характер і мати певне виховне значення» [5, с. 13]. Ми вважаємо, що особа ухвалює рішення про розірвання шлюбу, виходячи з багатьох конкретних і індивідуальних причин, які були в неї Крім того, бувають випадки, коли має місце сукупність кількох причин, які самі по собі не мають істотного значення, але в сукупності свідчать про неможливість подальшого збереження шлюбу Законодавче встановлення орієнтовного переліку причин (підстав) для розірвання шлюбу не дозволить допомогти запобігти розлученню.

К. М. Глиняна пропонує включати в систему підстав розірвання шлюбу дві групи підстав: 1) загальні - наявність дійсного зареєстрованого шлюбу і 2) спеціальні - мотиви (внутрішнє бажання хоча б одного з подружжя або обох) їх щодо розірвання шлюбу) та причини (факти дійсності, з якими пов'язане розірвання шлюбу) [1, с. 16].

Мотивом є внутрішня воля хоча б одного з подружжя або обох на розірвання шлюбу. Така воля має бути виражена ззовні. В основі мотивів розірвання шлюбу лежить свідомий результат реальних стосунків по-

дружжя і несприятливі умови в сформованій сім'ї. Мотиви розірвання шлюбу свідчать про суб'єктивне ставлення одного з подружжя до певних фактів сімейного життя, що склалися в його особистому житті, до оцінки таких обставин. Мотиви розлучень породжені реальними обставинами - причинами розлучень. Мотиви відображають причини і, як правило, збігаються з причиною порушення гармонії сімейного життя [3 с. 86].

Суд повинен перевірити мотиви позову про розірвання шлюбу. Підставами для розірвання шлюбу будуть саме ті факти дійсності, які свідчать про те, що подальше подружнє життя подружжя буде суперечити інтересам одного з них, обох або їхніх дітей, що має істотне значення. До них належать різні за своїм соціальним, правовим, психологічним значенням чинники, що мають неоднаковий ступінь впливу на шлюбно-сімейні відносини. Причини розірвання шлюбу можна розділити на такі групи: психологічні, соціальні, економічні, фізіологічні та інші (такі як судимість одного з подружжя, тривале непроживання однією сім'єю, ревності, побої). До психологічних факторів належать: невідповідність характерів, відсутність спільних поглядів та інтересів, легковажне ставлення до шлюбу, небажання мати дітей; соціальні причини - погані стосунки з батьками і втручання третіх осіб, пияцтво, подружжя зрада, сварки, аморальна поведінка одного з подружжя; економічні причини: незадовільні житлові умови, погане матеріальне становище одного з подружжя, низька заробітна плата; фізіологічні причини: бездітність, хвороба одного з подружжя, фізіологічна несумісність.

Суд у позовному провадженні вживає заходів до примирення подружжя. Закон не визначає, які саме заходи можуть бути вжиті судом для примирення подружжя, і це не випадково, оскільки такі питання можуть вирішуватися тільки в процесі розгляду конкретної справи. Примирення подружжя здійснюється судом лише за умови, що воно не суперечить моральним засадам суспільства. Так, суд не може примусити дружину та чоловіка проживати разом, цікавитися обставинами їх особистого життя, вимагати доказів порушення сімейних обов'язків осо-

бистого характеру тощо. Необхідно запозичити досвід іноземних держав. встановити для подружжя, яке бажає розірвати шлюб, режим окремого проживання подружжя.

СК України не встановлює максимальний строк для примирення, як зазначено в ЦПК України, і становить шість місяців. Науковці відстоюють доцільність існування тримісячного строку для примирення як оптимального як з точки зору наявності об'єктивної можливості примирення подружжя протягом цього часу, так і з точки зору оперативного розгляду справи. у разі неможливості подальшого спільного проживання подружжя [9, с. 77].

На нашу думку, питання про тривалість строку примирення суд може вирішити лише після з'ясування всіх обставин конкретної справи. Вважаємо, що терміни примирення мають бути продовжені. У законодавстві іноземних держав розрізняють судовий і позасудовий порядок примирення. Наступне запозичення – створення спеціалізованих сімейних судів та запровадження процедури позасудового примирення.

Підстави припинення шлюбу поділяються на об'єктивні – смерть одного з подружжя та суб'єктивні – розірвання шлюбу, здійснене в органах РАЦС і в судовому порядку.

Далі переходимо до розгляду більш конкретного випадку розірвання шлюбу, коли один з подружжя відбуває покарання в місцях позбавлення волі.

Порядок розірвання шлюбу можливий з ініціативи засудженої особи. Засуджені до позбавлення волі особи, незалежно від строку покарання, мають можливість ініціювати питання розірвання їх шлюбу в судовому порядку або розірвати шлюб в органах державної реєстрації актів цивільного стану за взаємною згодою з другим із подружжя, та у разі відсутності спільних дітей.

Справа про розірвання шлюбу за заявою особи, засудженої до позбавлення волі, може бути розглянута судом за участю представника такої особи.

Разом із зазначеною заявою подається письмовий договір про те, з ким із подружжя буде проживати дитина після того, як особа буде звільнена з місць позбавлення волі, яку

участь у забезпеченні умов життя дитини братиме той з батьків, який буде проживати окремо, а також про умови здійснення ним права на особисте виховання дітей. Тут слід врахувати, що заява про розірвання шлюбу і договір про розмір аліментів повинні бути нотаріально засвідчені (до нотаріального посвідчення законодавство прирівнює завірення начальником установи виконання покарань) [6]. Тобто загалом бачимо, що цей процес не сильно відрізняється від загального процесу розлучення.

Також цікавий випадок, який має право на увагу, – це порядок розірвання шлюбу з ініціативи іншого з подружжя засудженої особи, навіть якщо особа, яка перебуває у місцях позбавлення волі, не згодна.

Якщо засуджений не згоден на розлучення, пред'явлення позову про розірвання шлюбу відбувається, в порядку ст. 110 Сімейного кодексу України, а саме пред'явлення позову одним із подружжя. Позов про розірвання шлюбу не може бути пред'явлений протягом вагітності дружини та протягом одного року після народження дитини, крім випадків, коли один із подружжя вчинив протиправну поведінку, яка містить ознаки кримінального правопорушення щодо другого з подружжя або дитини.

Позов про розірвання шлюбу одним із подружжя подається за зареєстрованим місцем проживання другого з подружжя. У позові необхідно докладно описати всі наявні причини, через які у подружжя виникає бажання розлучитись.

Так, суд ухвалює рішення про розірвання шлюбу, якщо буде встановлено, що подальше спільне життя подружжя і збереження шлюбу суперечить інтересам одного з них, інтересам їхніх дітей, що мають істотне значення.

Рішення суду про розірвання шлюбу, яке набрало законної сили, є остаточним документом, що засвідчує факт розірвання шлюбу і позбавляє необхідності виконання громадянами зайвих процесуальних дій щодо реєстрації розірвання шлюбу та отримання відповідного свідоцтва.

Існує загальне поняття «подати на розлучення». Останнє значить підготовку і подачу в суд правильно складеної позовної за-

яви про розірвання шлюбу та повного пакету необхідних документів.

Позовна заява подається в письмовій формі та повинна містити у відповідності до Цивільного процесуального кодексу України:

1) найменування суду, до якого подається заява;

2) ім'я (найменування) позивача і відповідача, а також ім'я представника позивача, якщо позовна заява подається представником, їх місце проживання (перебування) або місцезнаходження, поштовий індекс, номери засобів зв'язку, якщо такі відомі;

3) зміст позовних вимог;

4) ціну позову щодо вимог майнового характеру;

5) виклад обставин, якими позивач обґрунтовує свої вимоги;

6) зазначення доказів, що підтверджують кожен обставину, наявність підстав для звільнення від доказування;

7) перелік документів, що додаються до заяви.

Позовна заява підписується позивачем або його представником із зазначенням дати її подання до суду за місцем проживання відповідача, за винятком випадків, коли допускається подача заяви за місцем проживання позивача (за наявності неповнолітніх дітей або у зв'язку зі станом здоров'я).

Після прийняття позовної заяви і документів суд призначає дату попереднього засідання і основного засідання.

Дата першого судового засідання призначається не раніше ніж через місяць після подання заяви, про що сторони повідомляються письмовими повістками. На початку судового засідання перевіряється присутність сторін, роз'яснюються права та обов'язки, розглядаються заявлені сторонами клопотання. Далі суд надає слово сторонам: вислуховує вимоги позивача, згоду або незгоду з цими вимогами відповідача, розглядає докази сторін. Останньою частиною судового засідання є дебати – почергові висловлювання сторін щодо позовних вимог і звернення до суду про їх задоволення. Після зазначеного вище та розгляду матеріалів справи суд видаляється в кімнату для нарад для ухвалення рішення. Сто-

ронам оголошується резолютивна частина рішення суду про розлучення, а документ з повним текстом (з вступної, описової, мотивувальної і резолютивної частинами) вручається через п'ять днів після оголошення резолютивної частини. Коли подружжя не досягло згоди у питаннях про дітей або майно, рішенням суду можуть бути визначені умови подальшого місця проживання дітей, аліментних зобов'язань стосовно дітей і зобов'язань про утримання дружини, умови поділу спільного майна. У відповідності до процесуального законодавства – судові рішення вступає в законну силу через 30 днів після його прийняття, якщо від сторін не надходить оскарження. Але в разі подачі однією із сторін апеляційної скарги на рішення суду, воно набирає законної сили після розгляду скарги, якщо не було скасовано. Якщо в апеляційній інстанції рішення суду скасовано, змінено або прийнято нове рішення, воно набирає законної сили негайно. Таким чином, на підставі всього вищезазначеного, припиненням шлюбних відносин є момент вступу в законну силу відповідного рішення суду. Процесуально, після закінчення 30-денного строку оскарження, кожній із сторін видається примірник рішення суду з поміткою про вступ у законну силу. У деяких випадках суд видає тільки виписку з судового рішення, дійсну тільки для подання в орган ЗАГСУ. Органи ЗАГСУ проводять державну реєстрацію факту розірвання шлюбу судом після отримання копії судового рішення про розлучення або виписки з нього.

Якщо строк тюремного ув'язнення становить 3 роки і більше, дружині чи чоловіку ув'язненої особи представлено право розлучитися в односторонньому порядку. Згоду або незгода ув'язненого не має ніякого значення, і заявляти відмову або заперечення він теж не має права.

Якщо строк позбавлення волі – менше 3 років, розлучення буде відбуватися в загальному порядку – адміністративному або судовому, залежно від обставин [8].

Отже, розуміємо, що процес розірвання шлюбу із засудженою особою має чітко структурований порядок дій відповідно до чинного законодавства України.

На жаль, відомі випадки, коли права засудженого, які охороняються Конституцією України, а саме право на сім'ю, на шлюб, на підтримання родинних зв'язків та на розлучення порушуються працівниками державних органів, але як вбачаємо з нормативно-правових актів, права таких осіб повністю захищені законом.

Висновки

Шлюб – це сімейний союз жінки та чоловіка, зареєстрований органами державної реєстрації актів цивільного стану.

Для шлюбу характерні такі ознаки: добровільність, тобто наявність добровільної згоди обох з подружжя; рівноправність жінок і чоловіків; суб'єктний склад союзу - чоловік і жінка; спрямованість на формування особистого сімейного союзу чоловіка та жінки; реєстрація шлюбу в установленому законом порядку в органах, що здійснюють реєстрацію актів цивільного стану; моногамний союз.

Шлюб може бути офіційно розірвано, відповідно до приписів законодавства.

Розірвання шлюбу, відповідно до ст. 49 Цивільного кодексу підлягає державній реєстрації та є актом цивільного стану, який вноситься до Державного реєстру актів цивільного стану. Існує декілька способів розірвати шлюб. Вибір конкретного залежить від обставин, таких як наявність дітей та спору між подружжям про те, хто буде піклуватись про дитину.

Є три варіанти розлучення, яке залежить від конкретних обставин, які було зазначено:

- розлучення через РАЦС;
- розлучення із поданням заяви до суду;
- розлучення через подання позову до суду.

Процес розірвання шлюбу із засудженою особою має чітко структурований порядок дій відповідно до чинного законодавства України та майже однаковий до «стандартної» процедури розлучення.

Література

1. Глиняна К. М. Правове регулювання розлучення за сімейним законодавством

України: автореф. дис канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право». Одеса, 2006. 20 с.

2. Крыжовой Д. В. Некоторые процедурно-процессуальные вопросы расторжения брака в Украине: в срезе защиты собственных неимущественных прав. Актуальні проблеми юридичної науки: зб. тез Міжнар. наук. конф. «Одинадцять осінні юридичні читання». Хмельницький: Видавництво Хмельницького університету управління та права, 2022. С. 111–113.

3. Махмудов М. А. Семейно-правовые средства обеспечения стабильности брака. Душанбе, 1990. 112 с.

4. Менджул М.В. Принципи сімейного права (сутність та проблеми застосування): монографія. Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2019. 420 с.

5. Пилипенко Ю. О. Правове регулювання фактичних шлюбних відносин за законодавством зарубіжних країн. Право і суспільство. 2015. № 4, Ч. 3. С. 104–111.

6. Порядок розірвання шлюбу із засудженою особою до позбавлення волі - стаття Михайла Цуркана. URL: https://misechko.com.ua/read/publication/poryadok_rozirvannya_shlyubu_iz_zasudzhenoyu_osoboyu_do_pozbavlennya_voli__statty_a_mikhayla_tsurkana.

7. Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 11 від 21.12.2007 р. Вісник Верховного Суду України. 2008. № 1.

8. Розлучення із засудженим. Сімейний адвокат URL: <https://rozirvannya.com.ua/rozluchennya-zasudzhenim>.

9. Ромовська З. В. Сімейний кодекс України: наук.-практ. коментар. Видавничий Дім «ІнЮре», 2013. 532 с.

10. Сафончик О. І. Деякі питання розірвання шлюбу в судовому порядку за законодавством України. Часопис цивілістики. 2013. Вип. 14. С. 74–77.

11. Стаття 104 Сімейний кодекс України, Закон від 10.01.2002 № 2947-III, URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

12. Стаття 21 Сімейний кодекс України, Закон від 10.01.2002 № 2947-III, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.

13. Шлюб та сім'я: поняття, сутність, типологія. Соціологія URL: http://pidruchniki.com/18540516/sotsiologiya/shlyub_simya_ponyattya_sutnist_tipologiya.

References

1. Glyniana K. M. Legal regulation of divorce under the family legislation of Ukraine: autoref. Diss. of Cand. law Sciences: specialist 12.00.03 «Civil law and civil process; family law; international private law». Odesa, 2006. 20 p. [in Ukr.].

2. Kryzhovoy D.V. Some procedural issues of divorce in Ukraine: how to protect non-property rights. Actual problems of legal science: coll. theses International of science conf. «Eleventh Autumn Legal Readings». Khmelnytskyi: Publishing House of the Khmelnytskyi University of Management and Law, 2022. P. 111–113. [in Ukr.].

3. Makhmudov M.A. Family-legal means of ensuring the stability of marriage. Dushanbe, 1990. 112 p. [in Ukr.].

4. Menjul M.V. Principles of family law (essence and application problems): monograph. Uzhhorod: Oleksandra Harkush Publishing House, 2019. 420 p. [in Ukr.].

5. Pylypenko Yu. O. Legal regulation of actual marital relations under the legislation of foreign countries. Law and society. 2015. No. 4, Part 3. P. 104–111. [in Ukr.].

6. The procedure for dissolving a marriage with a convicted person before deprivation of liberty - article by Mykhailo Tsurkan. URL: https://misechko.com.ua/read/publication/poryadok_rozirvannya_shlyubu_iz_zasudzhenoyu_osoboyu_do_pozbavlennya_voli__statty_a_mikhayla_tsurkana. [in Ukr.].

7. On the practice of applying legislation by the courts when considering cases on the right to marry, divorce, annulment and division of joint property of spouses: Resolution of the Plenum of the Supreme Court of Ukraine- No. 11 of 12/21/2007. Bulletin of the Supreme Court of Ukraine. 2008. No. 1. [in Ukr.].

8. Divorce with a convicted person. Family lawyer URL: <https://rozirvannya.com.ua/rozluchennya-zasudzhenim>. [in Ukr.].

9. Romovska Z. V. The Family Code of Ukraine: science and practice. comment. In Yure Publishing House, 2013. 532 p. [in Ukr.].

10. O. I. Safonchuk. Some issues of divorce in court according to the legislation of Ukraine. Journal of Civil Studies. 2013. Issue 14. P. 74–77. [in Ukr.].

11. Article 104 of the Family Code of Ukraine, Law dated January 10, 2002-No. 2947-III, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>. [in Ukr.].

12. Article 21 of the Family Code of Ukraine, Law dated January 10, 2002-No. 2947-III, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>. [in Ukr.].

13. Marriage and family: concept, essence, typology. Sociology URL: http://pidruchniki.com/18540516/sotsiologiya/shlyub_simya_ponyattya_sutnist_tipologiya. [in Ukr.].

PROCESS OF DISSOLUTION OF MARRIAGE WITH A CONVICTED PERSON

The article focuses on the issue of divorce at the request of any of the spouses, if one of them is sentenced to imprisonment.

The institution of marital relations is one of the oldest legal institutions. At the same time, every year marriage is subjected to more and more legislative regulation, despite the fact that this sphere of relations is very intimate and conservative.

To date, according to static data published by the Ministry of Justice of Ukraine, 229,000 marriages were registered in Ukraine in 2020. However, this indicator, in relation to the number of marriages in 2021, decreased by as much as 20 thousand, and in 2022 by another 10 thousand. That is, the percentage of marriage registrations in Ukraine is falling. Instead, the number of applications for termination of marriage is increasing.

An interesting example is when a wife wants to divorce a husband who is sentenced to imprisonment and is serving a sentence, and vice versa.

Persons sentenced to imprisonment, regardless of the term of the sentence, have the opportunity to initiate the issue of dissolution of their marriage in court or to dissolve the marriage in the state registration of civil status acts by mutual consent of the other spouse, and in the absence of joint children.

A case of divorce upon the application of a person sentenced to imprisonment may be considered by a court with the participation of a representative of such a person.

If the convicted person does not agree to divorce, a lawsuit for divorce is filed in accordance with Art. 110 of the Family Code of Ukraine, namely, filing a lawsuit by one of the spouses. A lawsuit for dissolution of marriage cannot be brought during the wife's pregnancy and within one year after the birth of the child, except in cases where one of the spouses has committed illegal behavior that contains signs of a criminal offense against the other spouse or the child.

Keywords: *marriage, spouse, divorce, convicted person, application for divorce.*